

OECD
Tarafından Hazırlanan
“Covid-19 Virüsüyle
Mücadelede
İnsanları ve Şirketleri
Desteklemek:
Acil İstihdam ve Sosyal
Politika Müdahale
Seçenekleri” Çalışması

23 Mart 2020

OECD Tarafından Hazırlanan “Covid-19 Virüsüyle Mücadelede İnsanları ve Şirketleri Desteklemek: Acil İstihdam ve Sosyal Politika Müdahale Seçenekleri” Çalışması

YÖNETİCİ ÖZETİ

OECD tarafından hazırlanan bu çalışmada, devletlerin COVID-19 salgınının işgücü piyasasındaki olumsuz etkileriyle mücadele konusunda izledikleri politikalar 7 ana başlık altında derlenmiştir. Bunlar:

- 1- Çalışanların iş yerlerinde COVID-19 virüsüne maruz kalmalarını önlemek**
- 2- Hastalanan çalışanlar ve ailelerin gelir kayıplarının telafi edilmesi**
- 3- Evden çalışamayan karantina altındaki çalışanların gelir kayıplarının telafi edilmesi**
- 4- Ortaya çıkan ve öngörülemeyen ihtiyaçlarının karşılanması için çalışanlara yardım edilmesi**
- 5- Çalışanların işlerinin ve firmaların devamlılığının sağlanması**
- 6- İşini kaybedenler için gelir desteği sağlanması**
- 7- Talep düşüşünden olumsuz etkilenen şirketler için finansal destek sağlanması olarak sıralanmıştır.**

Bu başlıklar altında yer alan belli başlı politikalar aşağıda özetlenmiştir.

1) Çalışanların iş yerlerinde COVID-19 virüsüne maruz kalmalarını önlemek

Salgının yayılmasını kontrol almak amacıyla ülkeler, toplu taşıma araçları ve işyerleri gibi insanların topluca bir arada bulunmalarını gerektiren ortamlara erişimi sınırlandırmaya odaklanmaktadır. Bu nedenle, uzaktan çalışmanın özendirilmesi ve uzaktan çalışma altyapılarının güçlendirilmesine yönelik destekler önem kazanmaktadır. Bu alandaki önlemler genel hatlarıyla aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Uzaktan çalışmaya ilişkin mevcut yasal düzenlemeleri esnetmek veya yeni seçenekler sunmak
- KOBİ'lerin uzaktan çalışma kapasitesini güçlendirmeye yönelik finansal veya ayni destekler vermek
- Uzaktan çalışmanın faydaları hakkında üyelerine bilgi ve destek sağlamaları için işveren örgütlerini teşvik etmek
- KOBİ'ler ve kendi hesabına çalışanların iletişim ve paylaşım araçlarına ücretsiz ve hızlı erişimlerini sağlamak için teknoloji firmalarıyla iş birliği yapılması
- Uzaktan çalışmanın mümkün olmadığı iş yerlerinde işçilerin virüse maruz kalmalarını azaltmak amacıyla yönergeler geliştirilmesi için işçi ve işveren sendikalarını teşvik etmek

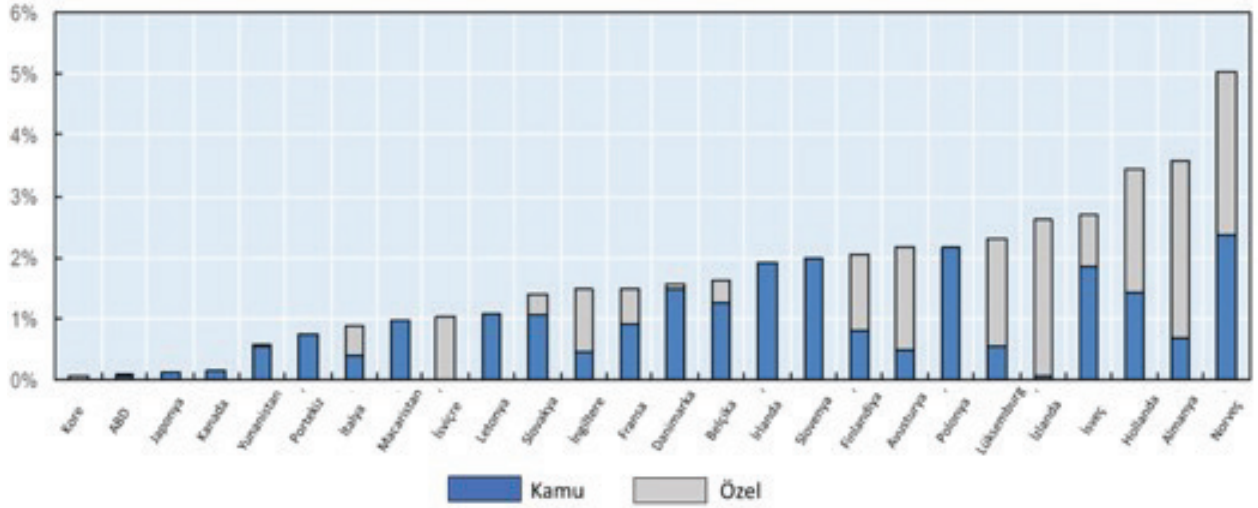
Bu konuyla ilgili önemli bulgular aşağıdaki gibidir:

- Japonya'da devlet, firmaların **1 Milyon Japon Yeni**'ne kadar uzaktan çalışma altyapısına dair masraflarının **%50'sini sübvans**e etmektedir.
- İtalya İnovasyon Bakanlığı uzaktan çalışma ve uzaktan eğitim için kullanılacak web tabanlı araçlara dair bir web sitesi kurmuştur:
<https://solidarietadigitale.agid.gov.it>
- Bazı ülke ve bölgelerde barınma şartları, COVID-19 gibi bir salgın durumunda evden çalışmaya uygun olmayabilir. Aşırı kalabalık evlerin dışında, **10 OECD ülkesindeki hanelerin yaklaşık çeyreğinde kişisel bilgisayar yoktur**. Türkiye ve Meksika gibi ülkelerde hanelerin **yarısından azında** bilgisayara erişim imkânı bulunmaktadır.

2) Hastalanan çalışanlar ve ailelerin gelir kayıplarının telafi edilmesi

- Ücretli hastalık izni kapsamının kendi hesabına çalışanlar da dahil olmak üzere standart dışı çalışanları kapsayacak şekilde genişletilmesi
- Ücretli hastalık izni sürelerinin arttırılması, bekleme sürelerinin kaldırılması ve bu uygulamaların karantinaya ilişkin medikal tavsiyelerle uyumlaştırılması
- Ücretli hastalık izninin kullanılmasına dair bildirim yükümlülüklerinin uyumlaştırılması, örneğin sağlık raporu sunma zorunluluğunun kaldırılması

Çalışanların ücretlerinin yüzdesi cinsinden, ücretli hastalık izni ödemelerinde kamu ve özel finansmanın paylarının kıyaslanması

Çalışanların ücretlerinin yüzdesi cinsinden, ücretli hastalık izni ödemelerinde kamu ve özel finansmanın paylarının kıyaslanması

COVID-19 salgınının etkilerinden aileleri korumaya yönelik alınan önlemler kapsamında ABD'de, virüsten etkilenen çalışanlara, ücretleri daha sonra devlet tarafından geri ödenecek şekilde şirketlerin 2 haftalık ücretli izin vermesine yönelik bir yasa uygulamaya konulmuştur.

Aynı sebeple birçok ülkede, ücretli hastalık izninin kullanılmasına yönelik bildirim zorunlulukları azaltılmakta, bekleme süreleri kısaltılmakta veya kaldırılmaktadır. Bu önlemlerin başlıca sebebi, çalışanların hastaneleri boş yere işgal etmelerinin ve kamusal alanlarda bulunarak hastalığın yayılmasına sebep olmalarının önüne geçilmek istenmesidir.

3) Evden çalışamayan karantina altındaki çalışanların gelir kayıplarının telafi edilmesi

- Karantina altındaki çalışanların ücretli hastalık izni kullanabilmelerinin sağlanması için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması
- Karantina altındaki çalışanlara ücretli hastalık izni veren işverenlerin bu masraflarının karşılanması
- Karantina altındaki standart dışı çalışanların destek mekanizmalarından yararlandırılması

Karantina nedeniyle çalışamayan çalışanların sahip oldukları güvenceler, ülkelere ve sözleşme biçimlerine göre değişkenlik göstermektedir. Almanya, Avusturya gibi bazı ülkelerde bu çalışanlar ücretli hastalık izni güvencesi altındadır, bunların da süreleri ve ücretlerinin ne kadarını alabildikleri farklılık göstermektedir.

Belçika, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerde ise karantina altındaki çalışanlar için kısa süreli çalışma kapsamında bazı destekler sağlanmaktadır.

Bu önlemlerin halk sağlığına yararı ve işletmeler üzerindeki ek maliyet yükleri göz önünde alınarak **işverenlere yönelik destekler** de sunulmaktadır. Örneğin, *Almanya ve Avusturya'da işverenler, çalışanlara ödedikleri ücretleri kamu kurumlarından talep edebilmektedir.* İngiltere'de 250'den az çalışanı olan işletmeler, COVID-19 nedeniyle çalışanlarına ödedikleri *zorunlu hastalık izni ödemelerinin 14 güne kadar tazmin edilmesini isteyebilmektedirler.* Portekiz'de karantina altındaki çalışanlar, maaşlarıyla orantılı olacak şekilde *hastalık iznine ilişkin ödemelerini sosyal güvenlik kurumlarından alabileceklerdir.*

4) Ortaya çıkan ve öngörülemeyen ihtiyaçlarının karşılanması için çalışanlara yardım edilmesi

Çocuk bakım kurumlarının ve okulların kapanması, çocukların bakımına destek olan aile büyüklerinin COVID-19 kapsamında risk grubunda olması nedeniyle zor durumda kalan çalışan ebeveynlere yönelik destek uygulamaları bazı OECD ülkelerinde görülmektedir. Diğer yandan, sağlık-bakım hizmetleri, acil sağlık destek personelleri gibi evden çalışması mümkün olmayan çalışanların çocuklarının bakımı için özel destek gerekebilmektedir. Bu sorunlara çözüm olarak uygulanan politikalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sağlık-bakım hizmetleri, kamu hizmeti kuruluşları ve acil hizmetler gibi alanlarda çalışanların çocukları için kamunun çocuk bakım hizmeti seçeneği sunması
- Kamu tarafından alternatif bakım düzenlemelerinin yapılması
- İzin kullanmak zorunda olan çalışanlar için direkt finansal destek uygulamaları
- Çalışanlarına ücretli izin imkânı sağlayan işverenlere finansal sübvansiyon sağlanması
- Uzaktan çalışma düzenlerinin ebeveynlerin çocuk bakım sorumluluklarına göre yeniden düzenlenmesi

Japonya Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı, okulların kapanmasından etkilenen çalışanlara yönelik ücretli izin mekanizmaları geliştiren firmalar için, *ücretli izine ayırdıkları her çalışan için günlük 8.330 Japon Yeni'ne kadar destek* vermektedir.

5) Çalışanların işlerinin ve firmaların devamlılığının sağlanması

- Kısa zamanlı çalışma düzeninin uygulanmasına yönelik esneklik sağlanması, aranan şartların geçici olarak hafifletilmesi, süresinin uzatılması
- Kısa zamanlı çalışmaya yönelik prosedürlerin basitleştirilmesi ve gerekli bilgilerin işverenlerin kolay ulaşımı için online olarak sağlanması
- Çalışanların becerilerini geliştirmeye yönelik online eğitimlerin kullanımının teşvik edilmesi
- Kilit pozisyonlardaki çalışanların hastalanması durumunda bu kişilerin yerine hızlıca işe alımların yapılmasının kolaylaştırılması

Krizin ekonomik ve sosyal maliyetlerinin azaltılması konusunda kısa zamanlı çalışma biçimlerinin ne kadar önemli bir rol oynadığı 2008 küresel finans krizinde görülmüştür. Taleplerde yaşanan geçici düşüşten ötürü firmaların tecrübeli elemanlarını tamamen kaybetmesinin önüne geçen bu yöntem, ekonomik toparlanma süreci başladığında şirketlerin bu sürece uygun üretim seviyesine hızlıca çıkmalarını kolaylaştırmaktadır.

Kısa zamanlı çalışma biçimlerinin kullanımının arttırılmasına yönelik olarak ülkeler çeşitli politikalar izlemektedir. *Almanya'da, işgücündeki azalış nedeniyle, firmaların kısa zamanlı çalışma desteği talebinde bulunmaları kolaylaştırılmıştır.* Çalışanlar, çalışma saatlerindeki azalış nedeniyle yaşadıkları gelir kaybının %60'ını ve sosyal güvenlik primlerinin %100'ünü istihdam bürosundan talep edebilmektedir (Kriz öncesinde sosyal güvenlik primlerinin %50'si şirket tarafından ödenirken artık tamamı kamu tarafından finanse edilmektedir).

İşten çıkarma yerine ücretli izni teşvik eden ve böylece bir yandan şirketlerin çalışanlarını tamamen kaybetmemelerini sağlarken, diğer yandan da çalışanların gelir kayıplarının telafi edilmesine yönelik *istihdam koruma destekleri* uygulanmaktadır. Örneğin Kore'de, istihdam koruma desteklerine başvuru şartları esnetilmiştir ve destek süresi arttırılmıştır. İstihdam koruma desteği kapsamında çalışanlarını ücretli izne veya geçici izne ayıran işletmeler için *6 aya kadar*, bu çalışanların maaşlarının bir kısmı (büyük şirketler için %50 ile %66'sı, küçük şirketler için %66 ile %75'i) devlet tarafından karşılanmaktadır.

Portekiz'de "geçici işten çıkarma" düzenlemesiyle ekonomik olarak zor durumdaki işletmelerin çalışanlarını geçici olarak işten çıkarmalarına izin verilmektedir. Geçici olarak işlerini kaybeden çalışanlar ücretlerinin *üçte ikisini* almaya devam ederken, bunun %70'i sosyal güvenlik kurumu tarafından karşılanacaktır.

Danimarka Hükümeti'nin sosyal ortaklarla yaptıkları anlaşma neticesinde: *ekonomik*

zorluk içerisindeki şirketler çalışanlarını işten çıkarmak yerine ücretlerin %25'ini ödemeye devam ederlerse, ücretlerin geri kalan %75'i kamu tarafından finanse edilecektir. İşçiler ise, zorunlu olarak 5'er günlük izin kullanarak sürece katkı sağlayacaklardır.

6) İşini kaybedenler için gelir desteği sağlanması

COVID-19 nedeniyle yaşanan ekonomik sıkıntılar sonucunda işine ara vermek zorunda kalanlar veya işini tamamen kaybedenler olabileceği gibi, bazı hanelerin kiralalarını veya ev kredilerini ödeyememeleri, su, elektrik, ısınma gibi masraflarını karşılamakta zorlanmalarına sebep olabilmektedir. İnsanlara evde kalmalarının öğütlendiği mevcut durumda hane halkının bu ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir.

- İşsizlik desteklerinin standart dışı çalışanları kapsayacak biçimde uygulanması
- Düşük gelirlilere yönelik desteklere erişimin kolaylaştırılması
- Olumsuz etkilenen çalışanlar için tek seferlik ek ödemelerin yapılması
- İşsizlik desteklerine erişimi kısıtlamaya yönelik politikaların içeriğinin gözden geçirilmesi veya ertelenmesi
- Ekonomik olarak güvencesiz durumdaki çalışanların evlerinde kalmalarını sağlamak için zorla tahliyelerin yasaklanması, konut kredisi ve elektrik, su, ısınma fatura borçlarının ertelenmesi

7) Talep düşüşünden olumsuz etkilenen şirketler için finansal destek sağlanması

- Vergi ve sosyal güvenlik primlerinin ödemelerinin ertelenmesi
- Şirketlerin likidite ihtiyaçları için geçici finansal hizmetler sağlanması

Çalışan sayılarının yeni duruma adapte edilmesinin sağlanmasının yanında, başta küçük işletmeler olmak üzere birçok firma, kriz nedeniyle *finansal destek ihtiyacı* içindedir.

Bu konuyla ilgili bazı ülkelerden örnek uygulamalar aşağıdaki gibidir:

- *Avustralya*, amortisman kurallarında değişiklikler ve krizden etkilenen şirketlerin *vergi ödemelerinin ertelenmesini* de içeren bir destek paketi uygulamaya başlamıştır.

- *Danimarka*, 125 Milyar Danimarka Kronu (GSYH'nin %5'i) büyüklüğünde bir kredi imkânı ile şirketlerin *KDV ve diğer vergi ödemelerinin ertelenmesini* sağlamaktadır.
- *İngiltere*, küçük esnafın ve konaklama işletmelerinin *1 yıllık vergilerinden* vazgeçmiştir.
- *İngiltere'de*, belirli büyüklükteki işletmelerin *zararının %80'ine* kadar olan bölümüne yönelik olarak bir *sıfır faizli acil durum kredi imkânı sunulmaktadır*. Ayrıca İngiltere hükümeti, *bütün küçük işletmelere 3.000 Sterlin'lik bir hibe* sağlamıştır ki, bu hibenin toplam değeri *2 Milyar Sterlin*'i bulmaktadır.
- Birçok ülkede çeşitli *kamu fonları ve acil durum kredileri* uygulamaya konulmuştur. *Avustralya*, yaklaşık *690.000 işletmenin* yararlanacağını tahmin edildiği, işletme başına *25.000 Avustralya Doları'na* kadarlık bir geçici likidite desteği paketini yürürlüğe koymuştur.